

Latvijas Republikas un Krievijas Federācijas līgums

Publicēts: 01.11.2020.

Latvijas Republikas un Krievijas Federācijas līguma piemērošana

2011.gada 19.janvārī stājas spēkā [Latvijas Republikas un Krievijas Federācijas līgums par sadarbību sociālās drošības jomā](#) Līgums regulē personas sociālo apdrošināšanu, ja tā dodas strādāt uz otru valsti, tiesības uz atsevišķiem pabalstiem, piemēram, bezdarbnieka pabalstu vai sociālā nodrošinājuma pabalstu. Tomēr visbūtiskāk līgums ietekmē pensiju jomu.

Līgums paplašina to Latvijā dzīvojošo personu loku, kurām rodas iespēja saņemt pensiju par Krievijas periodiem. Tas galvenokārt attiecas uz Latvijas nepilsoņiem un Krievijas Federācijas (KF) pilsoņiem. Līgums neattiecas uz Latvijā dzīvojošiem trešo valstu pilsoņiem, tostarp uz visas bijušās PSRS pilsoņiem.

Katra valsts apdrošināšanas stāžu nosaka saskaņā ar saviem tiesību aktiem un pensiju piešķir tikai par savu apdrošināšanas stāžu. Tomēr ir jāievēro īpašie nosacījumi apdrošināšanas stāža noteikšanā par periodu līdz 1990.gada 31.decembrim. Līgums paredz, ka par darba un darbam pielīdzinātajiem periodiem, kas uzkrāti Latvijā vai Krievijas teritorijā līdz 1990.gada 31.decembrim pensiju piešķir tā puse, kurā ir personas dzīves vieta pensijas pieprasīšanas brīdī. Savukārt par darba un darbam pielīdzinātajiem periodiem pēc 1991.gada 1.janvāra pensiju nodrošina tā puse, kuras teritorijā periods ir uzkrāts.

Tiesības uz pensiju Latvijā dzīvojošām personām

Latvijas pensiju var pieprasīt personas, kurām Latvijas apdrošināšanas stāžs ir vismaz 15 gadi. Saskaņā ar līguma nosacījumiem Latvijas apdrošināšanas stāžu veido arī darba un tam pielīdzinātie periodi Krievijā (līdz 31.12.1990.). Ja Latvijas apdrošināšanas stāžs ir pietiekams, lai tiesības uz Latvijas pensiju rastos, ņemot vērā tikai šo stāžu, un ir izpildīti arī pārējie pensijas piešķiršanai nepieciešamie nosacījumi, tad piešķir pensiju. Turklāt, piešķirot Latvijas pensiju, tiek ievērots nosacījums, ka par šiem periodiem jau nav piešķirta citas valsts pensija.

Savukārt, ja Latvijas apdrošināšanas stāžs nav pietiekams, lai piešķirtu Latvijas pensiju, tad tiesību noteikšanai var izmantot apdrošināšanas periodu summēšanu, proti, ņemt vērā arī Krievijas apdrošināšanas periodus (pēc 01.01.1991.), ja tos ir apstiprinājis KF Pensiju fonds. Latvijas pensiju aprēķina tikai par Latvijas apdrošināšanas periodiem.

Ja Latvijas pensija ir piešķirta pirms līguma spēkā stāšanās dienas un Krievijā uzkrātie darba un tam pielīdzinātie periodi (līdz 31.12.1990.) nav ņemti vērā Latvijas pensijas aprēķināšanā, tad šādu pensiju var pārskatīt, pamatojoties uz personas iesniegumu. Var būt nepieciešami arī dokumenti, kas apliecina apdrošināšanas stāžu. Pensiju pārskatīs no nākošā mēneša, kas sekos iesnieguma iesniegšanas mēnesim.

Tiesības pieprasīt Krievijas pensiju

Latvijā dzīvojošās personas var pieprasīt arī Krievijas pensiju vienu mēnesi pirms tās ir sasniegušas [Krievijā noteikto pensijas vecumu](#), vai arī var saņemt invaliditātes, izdienas un apgādnieka zaudējuma pensiju par Krievijas apdrošināšanas periodiem, ja pastāv pensijas piešķiršanai nepieciešamie nosacījumi.

Lai pieprasītu pensiju par Krievijas apdrošināšanas periodiem (pēc 01.01.1991.), personai jāvēršas Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras (VSAA) nodaļā un jāiesniedz pensijas pieprasījums, dokumenti, kas apliecina darba un tam pielīdzinātos periodus

Krievijas teritorijā, kā arī citi dokumenti, kas nepieciešami konkrētā pensijas veida piešķiršanai. Īpaša uzmanība jāpievērš iesniedzamo dokumentu un to kopiju kvalitātei, – tekstiem un zīmogiem jābūt skaidri salasāmiem. Saņemtais pieprasījums un dokumenti tiks nosūtīti KF Pensiju fondam izskatīšanai, kurš pieņems attiecīgo lēmumu. Ja tas ir nepieciešams, tiesību noteikšanā uz Krievijas pensiju izmanto arī Latvijas apdrošināšanas periodus. Tomēr pensiju aprēķina tikai par Krievijas apdrošināšanas periodiem.

Ja tiek piešķirta Krievijas pensija, tā tiek izmaksāta ar VSAA starpniecību vienu reizi ceturksnī. Pieprasījumā personai jānorāda savs konta numurs LR kredītiestādē, kur pārskaitīt pensiju.

Krievijas Federācijas pilsoņu pensijas

KF pilsoņiem ir tiesības izvēlēties, vai pieprasīt pensiju saskaņā ar iepriekš minētajiem līguma nosacījumiem, vai KF pilsoņa pensiju tikai saskaņā ar Krievijas nacionālo likumdošanu par darba un tam pielīdzinātajiem periodiem Latvijā un Krievijā. Ja persona izvēlas saņemt KF pilsoņa pensiju tikai saskaņā ar Krievijas nacionālo likumdošanu, tad šāda izvēle ir izdarāma vienreiz un turpmāk nav pārskatāma. Izvēli izdara, vēršoties VSAA nodaļā un aizpildot speciāli izstrādātu veidlapu.

Tiesības uz pensiju Krievijas Federācijā dzīvojošām personām

Saskaņā ar līgumu Krievijas iedzīvotāji iegūst iespēju pieprasīt Latvijas pensiju par darba vai tam pielīdzinātajiem periodiem Latvijas teritorijā pēc 1991.gada 1.janvāra, ja par šiem periodiem jau nav piešķirta Krievijas vai citas valsts pensija. Nepieciešamības gadījumā tiesības uz Latvijas pensiju var tikt noteiktas apdrošināšanas periodu summēšanas rezultātā.

Pensijas pieprasījums un dokumenti par apdrošināšanas stāžu ir iesniedzami KF Pensiju fondā, kurš tos nosūtīs VSAA izvērtēšanai. Ja personai ir tiesības uz Latvijas pensiju, to izmaksā vienu reizi ceturksnī ar KF Pensiju fonda starpniecību, kurš to pārskaita uz personas kontu KF kredītiestādē.

Pensijas izmaksa sakarā ar dzīves vietas maiņu

Līguma nosacījumi paredz, ka pensiju saņēmējam pēc izbraukšanas uz pastāvīgu dzīvi Krievijā ir turpināma Latvijas pensijas izmaksa. Lai saņemtu pensiju Krievijā, pensijas saņēmējam pirms izbraukšanas ārpus Latvijas jāiesniedz VSAA nodaļā pieprasījums par Latvijas pensijas izmaksu Krievijā. Ierodoties jaunajā dzīvesvietā, personai jādeklarējas un jāvēstas KF Pensiju fondā ar iesniegumu, kurā jānorāda jaunā dzīvesvietas adrese un savs konta numurs KF kredītiestādē, uz kuru pārskaitīt Latvijas pensiju. Tomēr Krievijā dzīvojošām personām nav tiesību saņemt līdz 2011.gada 31.decembrim piešķirto piemaksu pie Latvijas vecuma vai invaliditātes pensijas par apdrošināšanas stāžu līdz 1995.gada 31.decembrim, tādēļ, mainot pastāvīgo dzīves vietu, piemaksas izmaksa tiek pārtraukta.

Ja Krievijas pensijas saņēmējs pārceļas uz pastāvīgu dzīvi Latvijā, tad KF Pensiju fonds ar VSAA starpniecību turpina izmaksāt savu piešķirto pensiju.

Tiesību aktu piemērošana

Līgums nosaka, ka vispārējā gadījumā uz personu attiecas tās valsts tiesību akti un sociālās apdrošināšanas iemaksas jāveic tajā valstī, kuras teritorijā persona strādā.

Uz personām, kuras strādā tās valsts teritorijā, kurā arī dzīvo, bet uzņēmums, kurā persona strādā, ir reģistrēts otrās valsts teritorijā, piemēro tās valsts tiesību aktus, kurā uzņēmums ir reģistrēts.

Līgums paredz arī atsevišķus nosacījumus dažādām personu kategorijām– diplomātisko un konsulāro pārstāvniecību darbiniekiem, jūras kuģu ekipāžas locekļiem, transporta uzņēmumos nodarbinātajiem u.c.

Darbinieku nosūtīšana

Uz darbiniekiem, strādājošiem vienā valstī un kurus darba devējs ir nosūtījis izpildīt darbu otrajā valstī, turpina attiekties nosūtītājas valsts tiesību akti ar nosacījumu, ka komandējuma ilgums nepārsniedz 2 gadus. Iestādēm vienojoties, šis termiņš var tikt pagarināts, bet ne ilgāk kā par 1 gadu.

Līdz ar to, ja Latvijas darba devējs ir nosūtījis savu darbinieku veikt darbu uz Krieviju un nosūtījuma periods nepārsniedz 2 gadus, tad darbinieks var palikt sociāli apdrošināts Latvijā un darba devējam par viņu jāveic sociālās apdrošināšanas iemaksas Latvijā.

Darbinieka nosūtīšanas gadījumā VSAA izsniedz piemērojamo tiesību aktu apliecību, kas apliecina, ka uz darbinieku attiecas Latvijas tiesību akti un valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas ir veicamas Latvijā. Lai saņemtu apliecību, darba devējam /darbiniekam jāiesniedz VSAA iesniegums *iesniegums sociāli apdrošināmās personas statusa saglabāšanai Latvijā, strādājot valstī, ar kuru noslēgts starpvalstu līgums.*

Ģimenes pabalsti

Līgums tiek piemērots attiecībā uz šādiem pabalstiem:

bērna piedzimšanas pabalstu;

bērna kopšanas pabalstu;

bērna invalīda kopšanas pabalstu;

ģimenes valsts pabalstu.

Līgums nosaka, ka pabalstus ģimenēm ar bērniem, izņemot bērna piedzimšanas pabalstu, izmaksā saskaņā ar tās valsts tiesību aktiem, kuras teritorijā ir bērna dzīvesvieta.

Savukārt bērna piedzimšanas pabalstu izmaksā tā valsts, kuras tiesību akti attiecas uz māti bērna piedzimšanas brīdī.

Līdz ar to tiesības uz minētajiem ģimenes pabalstiem tiek noteiktas saskaņā ar Līgumu un Latvijas tiesību aktiem - Valsts sociālo pabalstu likumu.

Ievērojot minētās tiesību normas, tiesības saņemt ģimenes valsts pabalstu, bērna kopšanas pabalstu un bērna invalīda kopšanas pabalstu ir arī tiem Latvijā dzīvojošiem Krievijas pilsoņiem, kuriem Latvijā ir izsniegta termiņuzturēšanās atļauja un kuru bērni dzīvo Latvijā. Kā arī, ja uz māti, kura ir Krievijas pilsoņe un kurai Latvijā ir izsniegta termiņuzturēšanās atļauja, bērna piedzimšanas brīdī attiecas Latvijas tiesību akti (piemēram, sakarā ar nodarbinātību Latvijā), ir tiesības saņemt bērna piedzimšanas pabalstu.

Bezdarbnieka pabalsts

Līguma nosacījumi paredz, ka tiesību noteikšanai uz bezdarbnieka pabalstu, var tikt summēti Latvijā un Krievijā uzkrātie apdrošināšanas periodi, kuri laika ziņā nepārklājas.

Līdz ar to, ja persona [likuma](#) "Par apdrošināšanu bezdarba gadījumam" 5.panta pirmajā vai otrajā daļā noteiktajā 16 mēnešu periodā ir bijusi apdrošināta Latvijā mazāk kā 12 mēnešus, un minētajā 16 mēnešu periodā viņa ir bijusi nodarbināta arī Krievijā, tad, nosakot personas tiesības uz bezdarbnieka pabalstu, var tikt ņemti vērā arī Krievijas apdrošināšanas periodi.

Lai varētu tikt piemēroti summēšanas noteikumi, nepieciešams apliecinājums no Krievijas kompetentās iestādes par apdrošināšanas periodiem šajā valstī. Saraksti ar Krievijas kompetento iestādi veic VSAA Starptautisko pakalpojumu nodaļa.

Ja persona, kura saņem bezdarbnieka pabalstu Latvijā, pārceļas uz dzīvi Krievijā, tad viņa zaudē bezdarbnieka statusu un bezdarbnieka pabalsta izmaksa tiek pārtraukta ar dienu, kad persona ir pārcēlusies uz dzīvi Krievijā. Šādā gadījumā personai

bezdarbnieka statuss un tiesības uz bezdarbnieka pabalstu tiek noteiktas saskaņā ar dzīvesvietas valsts – Krievijas tiesību aktiem.

Slimības, maternitātes un paternitātes pabalsti

Līgums tiek piemērots attiecībā uz slimības, maternitātes un paternitātes pabalstiem. Šos pabalstus piešķir un izmaksā saskaņā ar tās valsts tiesību aktiem, kurā persona strādā un ir sociāli apdrošināta.

Ja persona strādā un ir sociāli apdrošināta Latvijā, tad slimības, maternitātes un paternitātes pabalsti tiek piešķirti un izmaksāti saskaņā ar likumu „Par maternitātes un slimības apdrošināšanu”.

Līgums paredz, ka tiesību noteikšanai uz slimības, maternitātes un paternitātes pabalstiem, tiek ņemti vērā gan Latvijā, gan Krievijā uzkrātie apdrošināšanas periodi, kuri laika ziņā nepārklājas.

Līdz ar to gadījumos, kad personai nav [likuma](#) „Par maternitātes un slimības apdrošināšanu” 4.panta pirmajā daļā noteiktais apdrošināšanas stāžs, kas nepieciešams, lai varētu tikt piešķirts slimības, maternitātes vai paternitātes pabalsts, bet likumā noteiktajā periodā persona ir strādājusi Krievijā, tad, nosakot šīs personas tiesības uz minētajiem pabalstiem, var tikt ņemts vērā Krievijas apdrošināšanas stāžs.

Lai varētu tikt piemēroti summēšanas noteikumi, nepieciešams apliecinājums no Krievijas kompetentās iestādes par apdrošināšanas periodiem šajā valstī. Saraksti ar Krievijas kompetento iestādi veic VSAA Starptautisko pakalpojumu nodaļa.

Valsts sociālā nodrošinājuma pabalsts

Līgums paredz, ka tiesību noteikšanai uz Latvijas sociālā nodrošinājuma pabalsta saņemšanu tiem Krievijas pilsoņiem, kuri Latvijā nepārtraukti ir nodzīvojuši pēdējos 12 mēnešus pirms pabalsta pieprasīšanas, kopējā 60 mēnešu uzturēšanās periodā, tiek ieskaitīti Krievijā nodzīvotie periodi.

Līdz ar to personām, uz kurām attiecas Līgums, lai izpildītu Valsts sociālo pabalstu likuma 4.panta piektās daļas 1.punkta prasību (*invaliditātes vai vecuma gadījumā valsts sociālā nodrošinājuma pabalstu piešķir personām, kuras Latvijas Republikā nodzīvojušas kopumā ne mazāk kā 60 mēnešus, no tiem pēdējos 12 mēnešus nepārtraukti*), tiesību noteikšanai uz valsts sociālā nodrošinājuma pabalstu, 60 mēnešu periodā ieskaita arī Krievijas teritorijā dzīvoto periodu, ja pēdējie 12 mēneši ir nodzīvoti Latvijā.

<https://www.vsaa.gov.lv/lv/latvijas-republikas-un-krievijas-federacijas-ligums>